

PWN-Brief

Pastoraat voor woonwagenbewoners, Sinti en Roma in Nederland

Emmaplein 19 B, 5211 VZ 's-Hertogenbosch

nummer 22 – april 2013

Een uitbeelding van een ritueel tijdens een rouwperiode van de Roma. Foto: © Gustáv Balázs, Nieuwegein

Wat wilt gij dat Ik voor u doe? / 3, 4

Beleidsdag PWN over pastorale en diaconale dienstverlening

Reacties, recensies, artikelen, boeken en meer / 5

**Het nomadische bestaan in een sedentaire
samenleving / 6, 7**

Powerpoint over de Roma

Wanneer, wat, waar

21 april 2013

Requiem voor Auschwitz
Uitvoering te 's-Hertogenbosch
in de St.-Janskathedraal, 16.00-
17.30 uur. Kaarten: € 15,00 via de
VVV, tel. 073-6127170

14 mei 2013

*Besloten bedevaart van woon-
wagenbewoners Beukbergen
naar Kevelaer (D.)*

19 en 20 mei 2013

*Bede vaart (ook van Sinti en
Roma) naar El Rocío (Sp.)*

24 en 25 mei 2013

*Internationale Sinti- en Roma-
bedevaart naar Saintes-Maries
de la Mer (Fr.)*

27 t/m 30 juni 2013

*Internationale Sintibede vaart
naar Banneux (B.)*
Infocentrum Banneux:
tel. 00 32 43600222
www.banneux-nd.be

11 t/m 14 juli 2013

*Collectieve culturele Sintibede-
vaart naar Roermond*
Info: Commissie Sintibede vaart,
tel. 06-22928940
PWN, tel. 073-6921399

25 t/m 28 juli 2013

*Internationale Sintibede vaart
naar Germershausen (bisdom
Hildesheim, D.)*
www.zigeunerseelsorge.de

18 t/m 23 september 2013

Bede vaart naar Lourdes
(Meer informatie in de kolom
hiernaast >>)

Tijd voor Maria

Hannes Weiss, Sinto en bedevaartleider

Sinto Hannes Weiss (1928-2011) was vanaf de jaren zestig in de vorige eeuw van grote betekenis, speciaal voor de Sintibe-
volking, als aanvoerder van vooral de
zigeunerbedevaarten in het buitenland.
Overal waar hij kwam nam hij een leiden-
de positie in. Pas in 1982 lukt het hem,
samen met Sinto Dirk Wagner en pater
Jan van der Zandt m.s.c., om een eigen
Sintibede vaart in Nederland te organise-
ren naar de Kapel in 't Zand te Roermond.
Naar Maria, Onze-Lieve-Vrouw, de moe-
der van Jezus, de vrouw die voor Hannes
Weiss zijn hele leven lang zijn tweede moeder was. Door zijn
toedoen kon deze bedevaart voor de Sinti en woonwagenbe-
woners, samen met de burgergemeenschap in Roermond jaar-
lijks plaatsvinden. Bijna dertig jaar lang, tot aan zijn overlijden
op 83-jarige leeftijd, was Hannes Weiss de enige en onbetwis-
te bedevaartleider.

In **Tijd voor Maria Hannes Weiss, Sinto en bedevaartleider**
wordt Hannes Weiss centraal gesteld. De brochure, nu nog in
voorbereiding, wordt gepresenteerd tijdens de komende Sinti-
bedevaart van 11 tot en met 14 juli in Roermond.

In de *PWN-Brief* van augustus a.s. geven wij u nadere infor-
matie over de inhoud en de bestelwijze van deze brochure.

(Foto Hannes Weiss: © Rachel Corner, 1995)

Met de bus naar Lourdes

Alleen voor wagenbewoners met een kleine beurs

In samenwerking met de Stichting Organisatie Limburgse be-
devaarten organiseert het PWN dit jaar een **bedevaart naar
Lourdes van 18 t/m 23 september**, een pelgrimsreis voor
woonwagenbewoners, Sinti en Roma met een kleine beurs.
Het verblijf in Lourdes is in het eenvoudige Cité Saint-Pierre.
Bij verschillende onderdelen zal worden aangehaakt bij de
Organisatie Limburgse bedevaarten, daarnaast zijn er vierin-
gen in eigen kring.

Zowel de heen- als de terug-
reis wordt per touringcar afge-
legd zonder lange tussenstops
of overnachtingen. Deze reis is
dan ook alleen bestemd voor
die mensen die het aankunnen
uren achter elkaar en ook
's nachts per bus te reizen.

**Meer informatie over deze reis, de aanmelding, de prijs en de
wijze van betalen kunt u verkrijgen bij het PWN te
's-Hertogenbosch, tel. 073-6921399, pwin@telfort.nl**

Beleidsdag PWN 30 januari over pastorale en diaconale dienstverlening

Wat wilt gij dat Ik voor u doe...?

Voor hun jaarlijkse beleidsdag, 30 januari jl., waren bestuur, staf en medewerkers van het PWN, onder wie enkele intermediairs, bijeen bij de broeders van O.L.Vrouw van Lourdes in hun pelgrimshuis in Vessem. Er volgde een inspirerende dag van gesprek en bezinning, niet alleen over het toekomstige beleid, ook over de intermediair als professionele luisteraar.

Wanneer gekeken wordt naar de situatie van woonwagenbewoners, Sinti en Roma moet gezegd worden dat die in een aantal gevallen schrijnend blijft. Vanuit de kerken ontbreekt diaconale hulp en door de overheid en de hulpverlening wordt lang niet altijd adequaat gereageerd. De nu werkzame intermediairs of presentiewerkers, aangestuurd door het PWN, voorzien in een behoefte. Zij laten een manier van dienstverlening zien die aanslaat. Zij genieten het vertrouwen van de mensen en weten toegang te vinden tot instanties. Een model van dienstverlening dat voor de toekomst perspectief biedt. Maar de vragen zijn: hoe vinden we meer intermediairs, op welke wijze wordt het draagvlak voor hun inzet verstevigd en wat is de rol van het PWN?

Powerpoint

De aanzet vormde een powerpointpresentatie (zie pagina 6 en 7 in deze nieuwsbrief) die een levendig beeld geeft van bevolkingsgroepen met een (semi-)nomadische levensstijl; mensen die hun weg moeten zoeken in een samenleving die volledig is ingesteld op het sedentair zijn. Een breekpunt was het jaar 1978 toen nieuwe groepen Roma uit de Balkan ons land binnenkwamen en de overheid zich met hen, naar later duidelijk is geworden, geen raad wist. Er kwam een repressief beleid dat tot in de jaren negentig heeft doorgewerkt. De beelden roepen de vraag op: is er in al die jaren wel zoveel veranderd? Er zijn immers nog steeds talloze voorbeelden van negatieve beeldvorming, het zich niet gehoord weten en onmacht bij overheidsinstanties.

Belang van intermediairs

Een kleine inventarisatie leert dat er flink wat problemen overwonnen moeten worden

bij vooral een aantal Sinti en Roma: schulden, een gebrekkige lees- en schrijfvaardigheid, stateloosheid (geen geldige papieren), het stopzetten van uitkeringen en het nergens aanspraak op kunnen maken, 'geheimen' rond ziekte en gehandicapt zijn waardoor adequate hulp uitblijft, het onvermogen om aan de eisen van gemeenten en hulpverlening tegemoet te komen. Het is een lange opsomming. Ze geven het belang aan van de intermediairs (aan wie de landelijke studiedag in oktober vorig jaar gewijd was, zie *PWN-Brief 21*) die het vertrouwen genieten, de mensen wegwijs helpen maken bij het aankloppen bij overheidsinstanties en kunnen bemiddelen. De houding van de overheid is nogal eens: rustig laten zitten waar ze zitten. Wie de ogen sluit hoeft het probleem niet te zien. Hoe breken we door situaties heen die onoplosbaar lijken en een gevoel van onmacht oproepen? Hoe kunnen we als

intermediairs en als PWN een stap verder zetten en krijgen we meer voor elkaar? Hoe kunnen we meer invloed uitoefenen?

Vlnr: Jan van der Zandt m.s.c. landelijk woonwaggenpastor; Matthijs van Rooij, medewerker PWN; Wim Brouns, intermediair en bestuurslid, en intermediair Grietje Nekkers.

Wat mensen zelf willen

De intermediairs maken er ruimte voor dat mensen in vertrouwen hun verhaal kunnen vertellen en dragen eraan bij dat daardoor ook bij (overheids)functionarissen meer ruimte komt. Open gesprekken zonder dat dit vervelende consequenties heeft. Het is aan de intermediairs om voorlichting te blijven geven en contacten te blijven leggen.

Ook naar de landelijke politiek. Het draait, evangelisch gezien, om de vraag die Jezus stelde aan mensen die een beroep op hem deden: “Wat wilt gij dat Ik voor u doe?” (Lucas 18, 41). Het gaat om het ondersteunen wat mensen zelf willen. In het pastoraat

onder woonwagengbewoners, Sinti en Roma is dit: hen in staat stellen hun nomadisme vorm te geven.

Marinus van Wanrooij, bestuurslid van het PWN

Missionarissen

Intermediairs die zich veelal belangeloos inzetten, weten zich geruggensteund door een instelling als het PWN, zodat hun inzet meer legitimatie krijgt. Deuren openen zich nu eenmaal gemakkelijker voor een betaalde professional dan voor een vrijwilliger. Verder zouden de kerken meer naar buiten moeten durven kijken. In dit verband is het van betekenis dat intermediairs niet meteen met een geloofsboodschap komen, maar om zo te zeggen ‘voorwerkers’ zijn, vergelijkbaar met de vroegere missionarissen die veel deden aan het bestrijden van problemen en het tegemoetkomen aan eerste hulpbehoeften vooraleer de Evangelische Boodschap te verkondigen. Anders gezegd: het evangelie werd allereerst gepraktiseerd. Geloofsvragen, aldus de intermediairs, komen als je het vertrouwen van de mensen hebt. Tegelijkertijd weet je als intermediair dat je niet alles in je pakket hebt, zoals dit bij de vroegere aalmoezeniers min of meer het geval was. Dan zou je overbelast raken.

Een helder profiel

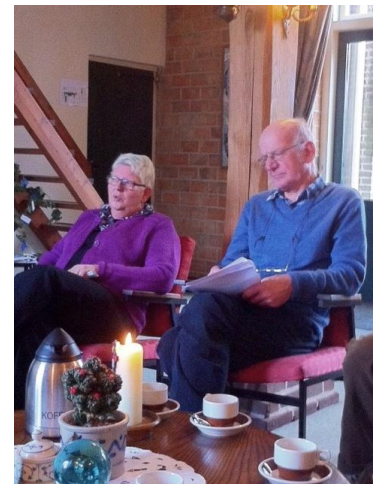
Aan welk profiel zouden intermediairs moeten voldoen? Terugvallen op parochies is mogelijk noch wenselijk. Bij intermediairs wordt gedacht aan mensen die met hun eigen professionele en maatschappelijke achtergrond en vanuit eigen doorleefde levensbeschouwing voor de Roma, Sinti en woonwa-

genbewoners present willen zijn. Zij werken, geholpen door het PWN, aan bewustwording, want er is zoveel onkunde en onwetendheid in de samenleving. Het beeld van de minderheidsgroepen is veelal eenzijdig negatief, zo niet de laatste jaren zelfs verslechterd en wordt door de media nogal eens versterkt. Van intermediairs wordt dan juist kennis voor achtergronden en van cultuuruitingen zoals taal, muziek en religie gevraagd.

Rol van het PWN

Inhoudelijke ondersteuning, toerusting en kennisoverdracht mogen van de landelijke pastorale instelling voor woonwagengbewoners, Sinti en Roma, het PWN, dan zeker worden verwacht. Maar ook, indien nodig, praktische hulp bij lastige onderhandelingsituaties.

Bestuurslid en intermediair Nelly van de Ven en pastor Jan van der Zandt m.s.c.

Het PWN vervult verder een belangrijke rol als het gaat om het leggen en onderhouden van contacten, het netwerken, het verwerken van praktijkverhalen in beleidsnotities en artikelen, het theologisch en ideologisch vertalen van de ervaringen van intermediairs. Het zou mensen die als intermediair willen werken maar nog geen ervaring hebben, helpen om hun capaciteiten in te zetten. Kortom: het is de taak van het PWN om voor zijn intermediairs een ‘tegenover zowel als een maatje te zijn’. ■

Jan Geurts p.w.

Foto's: Rita Langenberg

Kom langs!

Wie zich door bovenstaande geïnspireerd en gemotiveerd voelt om intermediair te zijn voor woonwagengbewoners, Sinti en Roma vanuit het PWN is van harte welkom voor een kennismakingsgesprek met landelijk woonwagenpastor Jan van der Zandt m.s.c. Maak gerust een afspraak, tel. 073-6921399, 06-51217676, pwin@telfort.nl

Reacties, recensies, artikelen, boeken en meer

Anders-maatschappelijken is de titel van het artikel dat vrijwilliger beleidsmedewerker van het PWN, Jan Geurts p.w., schreef voor De Roerom. Hij benadrukt hierin de diaconale taak van de Kerk en gaat in op de presentiegedachte van Andries Baart. De Kerk mag nooit verzaken aan haar missionaire zending om een Kerk voor allen en bij uitstek de meest kwetsbaren te zijn, zoals voor de woonwagengedwongen, Sinti en Roma die onder de aandacht vallen van het landelijke woonwagengedwongenpastoraat.

De Roerom, jaargang 27, nummer 6, februari 2013, p. 16, 17.

Pastoraat onder woonwagengedwongen, Roma en Sinti

In de **Krant Zonder Naam**, een uitgave van Cordaid Bond Zonder Naam, zijn enkele artikelen opgenomen over de Sinti en Roma. Het hoofdartikel van Marianne van Dockum, programmamedewerker Cordaid, is gewijd aan Maiti, een Sintivrouw, en Nelly van de Ven, intermediair namens het PWN, die niet alleen Maiti maar ook meerdere Sintifamilies op een klein centrum uit het armoedeslop wist te trekken. Met een financiële bijdrage van Cordaid Bond Zonder Naam kan het Pastoraat voor Woonwagengedwongen, Sinti en Roma in Nederland pastorale zorg bieden aan wagenbewoners.

Piet Kuijper, coördinator Katholieke Identiteit Cordaid, roept in het artikel 'Het zijn toch allemaal zigeuners' op om de Sinti en Roma altijd als afzonderlijke individuen te blijven zien en niet als groep waarover – vooral in de media – bijna uitsluitend slecht nieuws te horen en te lezen valt.

Krant Zonder Naam, uitgave april/mei/juni 2013/2, p. 4 t/m 11.
www.cordaidbondzondernaam.nl

(Foto: Nelly van de Ven (l.) en Maiti. Foto: © Arie Kievit)

Aanpak multi-problematiek bij gezinnen met een Roma-achtergrond

Een kennisfundament voor professionals

Multi-problematiek binnen gezinnen met een Roma-achtergrond is zeer complex. Problemen hebben vaak onomkeerbare gevolgen voor de kinderen die in deze families opgroeien. Het verbeteren van de situatie van deze kinderen vraagt een passende en duurzame aanpak. Dit kennisfundament, ontwikkeld in opdracht van het ministerie van Veiligheid en Justitie, biedt handvatten voor de aanpak van de bestaande problematiek en vormt daarmee de basis waarop gemeenten, politie en hulpverleningsinstanties gezamenlijk kunnen voortbouwen. De interesse hiervoor lijkt groot: de bijeenkomst naar aanleiding van deze uitgave over multi-probleemgezinnen met een Roma-achtergrond op 14 maart jl. in Lelystad, trok bijna tweehonderd deelnemers uit heel Nederland aan.

© 2013 **Politieacademie** | Boom Lemma uitgevers/ ISBN 978-905931-943-1/ NUR 741 /143 pagina's/ Prijs: € 22,50

Ten dienste van

Een recensie van de PWN-brochure **Ten dienste van Woonwagengedwongen, Sinti en Roma in de samenleving** is onlangs verschenen in **Diakonie & Parochie**, een uitgave van het LKDB.

De beschouwing, eveneens van de hand van Marianne van Dockum, programmamedewerker Cordaid, kunt u ook lezen op ww.rkdiaconie.nl onder wijk en buurt, woonwagengedwongen, lezen.

Diakonie & Parochie, jaargang 26, nummer 1, maart 2013, p. 34, 35.

Roma in woord en beeld

Het nomadische bestaan in een sedentaire samenleving

Op 28 november 2012 hield landelijk woonwagendor Jan van der Zandt m.s.c. in Nieuwegein voor een groep van belangstellenden een powerpointpresentatie naar aanleiding van de situatie van de Roma daar. Deze werd later ook als inleiding gehouden op de jaarlijkse beleidsdag van het PWN in januari jl. Het verslag van deze beleidsdag leest u op pagina 3 en 4 in deze PWN-Brief. Hieronder een samenvatting van de powerpointpresentatie.

Een belangrijk jaartal was 1978, toen een grote groep Roma met hun caravans Nederland binnenkwam. Deze mensen konden hier blijven op voorwaarde dat ze bereid waren in huizen te gaan wonen – zoveel mogelijk verspreid over de stad of regio waar zij tijdelijk werden opgevangen in afwachting van definitieve huisvesting – en in ruil voor een uitkering per gezin. Zeer ingrijpend! Het betekende immers: het nomadische leven opgeven, de fysieke banden gedwongen verbreken met de familieclan over de hele wereld en het reizen als familiegroep loslaten.

Trekvrjheid Achteraf gezien is toen het beleid aangescherpt dat al in de zestiger jaren in gang was gezet. Met de invoering van de woonwagenwet in 1968 werd de trekvrjheid aan banden gelegd. Nu begon een beleid dat normalisatie tot doel had. Het betekende kort gezegd: geen aparte voorzieningen meer voor bevolkingsgroepen die om den brode reisden, maar inburgeren. Met andere woorden: als sedentaire mensen gaan leven.

Veelculturenachtergrond

De Roma kregen te maken met minachting en vernedering. Hun nomadische bestaan werd niet erkend. Er was geen oog voor hun kennis van talen, niet voor hun veelculturenachtergrond en niet voor de wijze waarop zij eeuwenlang in hun eigen levensonderhoud hadden weten te voorzien. Ze gingen door voor ‘analfabeten’ en werden

als maatschappelijk achtergeblevenen bejegend en tegemoet getreden.

Geen kant meer op De sfeer werd grimmiger met de komst van weer nieuwe groepen Roma. Vrije handel en wandel werden steeds minder gedoogd.

Óf ze moesten maken dat ze wegwamen, óf inburgeren, wat betekende: strikte aanpassing. Maar hoe konden de Roma, een volk met zulke sterke wetten, regels, een eigen taal en een netwerk over de gehele wereld, hun eigen levensstijl afleggen? Overheid en Roma zetten beide de hakken in het zand.

Werkgelegenheid

De samenleving stelde zich passief op ten aanzien van de Roma. Het ontbrak en ontbreekt nog steeds aan initiatief om werkgelegenheid te scheppen voor mensen die niet op de gangbare manier geschoold zijn. Werkgevers staan weigerachtig tegenover het in dienst nemen van Roma, terwijl de Roma zelf niet gewend zijn aan dienstbetrekkingen. De regelgeving (opheffing van trekvrjheid, verstrekking van uitkeringen met verbod op bijverdiensten) heeft veel Roma voor lange tijd afhankelijk gemaakt. Van wederzijdse dienstverlening, waarop arbeid gericht dient te zijn, is geen sprake.

Oudere generatie Helaas moeten we constateren dat onze samenleving aan de oudere

generatie Roma eisen stelde die hun integratie eerder tegenwerkte dan bevorderde. Enig sociaal contact was er wel via de scholen en vooral op initiatief van de moeders.

Verder echter leefde de oudere generatie zeer geïsoleerd met alle gevolgen van dien, zoals gebrekkige kennis van de Nederlandse taal en langdurige of blijvende stateloosheid. De eigen Romataal, die slechts in de familiekring mondeling wordt doorgegeven en op scholen niet onderwezen wordt, bleef en blijft wel van betekenis binnen de grotere familieverbanden over de landsgrenzen heen.

Huwelijken De eigen huwelijkscultuur van de Roma draagt niet altijd bij aan de integratie. Ouderen hebben een grote zeggenschap over de huwelijkskandidaten die worden gezocht binnen de Romagemeenschap zelf en vaak in het buitenland. Onbekendheid over en weer van de Romawetten en de regels in onze Nederlandse samenleving – zo kwamen er huwelijken tot stand zonder de juiste papieren en identiteitsbewijzen – leidde en leidt nog steeds tot schrijnende situaties zoals stateloosheid. Veel gezinnen zijn om zo te zeggen ‘onzichtbaar’, ze ‘bestaan niet’ in onze samenleving.

Religie Roma hebben van oudsher een godsdienstige achtergrond, die samenhangt met hun vlucht uit

India vanwege religieuze twisten. De Roma die nu in Nederland wonen, belijden veelal het geloof van hun land van doorreis en zijn al naargelang katholiek (Kroatië), orthodox (Servië) of moslim (Bosnië). Hoe zij hun geloof beleven, blijkt bijvoorbeeld uit de gewoonten en rituelen rond het overlijden.

Wetten en regels Samenvattend kunnen we spreken van een nomadische cultuur versus een sedentaire, van nomadische mensen in een sedentaire samenleving. Veel van wat voor ‘burgers’ met betrekking tot bijvoorbeeld scholing, huisvesting en maatschappelijke dienstverlening de gewoonste zaak van

de wereld is, is voor nomadische mensen moeilijk te begrijpen en eigen te maken. Een nomadisch volk kent zijn eigen wetten en regels en is vaak niet zo bekend met die van het land waarin zij terechtkomen. Leerplichtwet, identiteitswet, woningwet, vreemdelingenrecht, enzovoort, kosten de ex-nomaden hoofdbrekens. Het is duidelijk dat hun leven als nomadische mensen in een sedentaire samenleving de Roma voor problemen stelt die hun bestaan ten diepste raken.

Elkaar van dienst zijn

Zeker zijn er in de voorbije vijfendertig jaar goede ontwikkelingen geweest; veel Roma zijn de betekenis en de waarde van scholing en een loopbaan gaan beseffen. Het onderwijs biedt vele mogelijkheden om elkaar meer van dienst te zijn: de burgersamenleving voor de Roma en omgekeerd. Het verdiepen van het besef van de eigen veelculturenachtergrond en het ontwikkelen van typische vaardigheden kunnen ten goede komen aan de samenleving als geheel. Onderwijsmethodieken kunnen ontwikkeld worden om achterstanden bij de Roma weg te werken, naast cursussen om de eigen taal beter te kunnen onderhouden. Daarom ook moet het advies aan de Roma en speciaal de jongeren zijn en blijven: zie het onderwijs als een extra bagage. De combinatie van nomadische achtergrond en modern onderwijs maakt sterker en veelzijdiger! ■

Samenvatting **Jan Geurts p.w.**

*Wilt u meer weten over de powerpointpresentatie **Het nomadische bestaan in een sedentaire samenleving** neem dan contact op met het PWN, Emmaplein 19 B, 5211 VZ 's-Hertogenbosch, tel. 073-6921399, pwin@telfort.nl*

Colofon

De *PWN-Brief* is een viermaandelijks uitgave van het PWN en verschijnt in de maanden april, augustus en december.

ISSN 2214-1146

Interviews en teksten

Jan van der Zandt m.s.c.

Hélène van Hout

Drs. Jan Geurts p.w.

Lay-out en eindredactie

Hélène van Hout

Druk

Drukkerij *Zelfkrant*,
's-Hertogenbosch

Contactadres

Pastoraat Woonwagengewo-
ners in Nederland - PWN

Stichting Media PWN

Stichting Mgr. Bekkersfonds

Emmaplein 19 B

5211 VZ 's-Hertogenbosch

Tel. 073-6921399

E: pwin@telfort.nl

Meer informatie onder:

www.rkdiaconie.nl

Giften

Een vrijwillige bijdrage om deze *PWN-Brief* te bekostigen stellen wij zeer op prijs en is welkom op bankrekening 12.19.05.101 ten name van het Pastoraat Woonwagengewo-
ners in Nederland te 's-Hertogenbosch.

Giften voor acute noodhulpverlening ten behoeve van woonwagengewo-
ners, Sinti en Roma zijn welkom op bankrekeningnummer 12.19.82.742 ten name van de Stichting Mgr. Bekkersfonds te 's-Hertogenbosch.

Het PWN wordt ondersteund door een solidariteitsbijdrage van de gezamenlijke religieuzen in Nederland via de commissie PIN, e.a.

Uitgesproken...

- Wat kan wel -

'Woonwagengewo-
ners, Sinti en Roma krijgen zo vaak te horen wat NIET kan. Laat overheidsambtenaren eens zeggen wat WEL kan, welke de mogelijkheden zijn en welke rechten de mensen hebben.'

PWN-bestuurslid **Marinus van Wanrooij**

op de beleidsdag van het PWN, 30 januari 2013

- Twee moeders -

'Voor mij was mijn moeder de koningin, de beste, de liefste vrouw van de wereld. In de oorlog is ze met ons op een handkar gevlu-
cht door Duitsland, België en Nederland. Maria zwierf ook rond met een ezeltje; zij deed voor haar Zoon wat mijn moeder voor ons deed. Twee vrouwen - Maria met haar ezeltje en mijn moeder met haar handkar - die alles voor hun kinderen over hadden.'

Sinto Hannes Weiss (1928-2011) in

Tijd voor Maria (uitgave juli 2013)

- Achterstallig onderhoud -

'Ik heb weleens het gevoel met 'achterstallig onderhoud' bezig te zijn. Zo hardnekkig zijn de problemen voor de Roma in hun worsteling om zich gehoord en gezien te voelen.'

Intermediair **Grietje Nekkers** op de beleidsdag van het PWN, 30 januari 2013

- Aandacht -

'Sinds 1999 bestaat er geen categori-
aal pastoraat meer en is de diaconale en religieuze zorg de verantwoorde-
lijkheid van de lokale pastores en pa-
rochies. Deze zorg wordt lang niet altijd opgepakt door de parochies, ter-
wijl Roma en Sinti zeker de aandacht verdienen.'

Foto: Arie Kievit

Marianne van Dockum, programmamedewerker Cordaid, in *Diakonie & Parochie*, maart 2013

- Niet naar school -

'Mijn moeder zei altijd: als iemand je vraagt of je naar school wilt, moet je nee zeggen. Anders word je in een bus gestopt en naar de concentratiekampen gestuurd.'

Sintezza Maiti (58) in *Krant Zonder Naam* van Cordaid Bond Zonder Naam, 2013/2